

Förskolepersonalkören hos UNGA Musik i Syd

Musik som sprider sig

Anna Linge

Sektionen för hälsa och samhälle eller Sektionen för lärande och miljö [Arial 14p]

Innehåll

Bakgrund	4
Syfte och frågeställning	4
Metod	5
Genomförande	5
Begrepp för analys och diskussion	5
Forskningsetik	6
Resultat	6
Perspektiv på musikens roll i förskolebarns utveckling	6
Barnens musik och förskolans musik	6
Musik för inläring och självförtroende	7
Betydelse av ämnesutveckling av musik genom stöd från en musikpedagog	8
Ett pedagogiskt utbyte och möte i förskolepersonalkören	8
Egen musikalisk utveckling och utmaning	9
Stöd av förskolepersonalkörens material	9
Sångernas verkan	10
Chefens och kollegors stöd	11
Musik för integration och möten	12
Musik för språk och integration	12
Musik som sprider sig, konserter och föräldrar	13
Konsernten	13
Drömscenario	13
Sammanfattande analys och diskussion	14
Referenser	15

Bakgrund

Förskolepersonalkören är en kör som beskrivs som fortbildning för förskolepersonal. Den har funnits sedan 2011 och träffas och sjunger fyra gånger per termin med sin ledare Katarina Nilsson Bremer på Kulturkvarteret i Kristianstad. Körens mål är att lära sig ny repertoar för personalens egen utveckling och för barnens utveckling på förskolan. I kören kan dess medlemmar undersöka röstens möjlighet, förstå barnröstens förutsättningar samt hur barnrösten ska vårdas. Den egna sångglädjen hos personalen som deltar är också viktig. Varje vår ordnas en körkonsert i Tivoliparken där barn och personal sjunger för barnens föräldrar. En kör i Växjö är sedan 2017 också under uppbyggnad. Denna rapport är ett följeforskningsprojekt hos UNGA Musik i Syd där en följeforskare beskriver körens betydelse för den deltagande personalen och för verksamheten på förskolan. Följeforskning vill stödja verksamheten genom att vetenskapligt belysa den samma som en del av ambitionen hos utvecklingscentrum UNGA Musik i Syd. Följeforskningen dokumenterar för att kunna sprida resultat av verksamheten på ett sätt som ligger nära denna (www.musikisyd.se).

Syfte och frågeställning

Syfte med följeforskningen är ta del av verksamheten hos förskolepersonalkören och genom dess medlemmar förstå vad kören tillför verksamheten på förskolan.

Hur beskriver personalen villkor för musikaliskt lärande i förskolan och vilken kunskap bidrar kören med för att styrka ett lärande *med, genom, om* och *i* musik för förskolebarn?

Metod

För att få tillgång till aktiviteten och innehållet i körens repetitioner genomfördes två observationer. Dessa fungerar som underlag för intervjufrågor. Den huvudsakliga metoden har varit fokusgruppintervju, där utgångspunkten för materialet är interaktionen mellan deltagarna. Forskarens roll som moderator är att stödja den aktiva diskussionen (Denscombe 2009).

Genomförande

Två grupper sattes samman med förskolepersonal vilka är medlemmar i kören. Grupperna bestod av sammanlagt 16 körmedlemmar som arbetar på förskolor i körens verksamhetsområde. De arbetar på olika avdelningar, såväl med mindre som med större förskolebarn. Samtliga beskriver sitt stora musikintresse och flera sjunger i kör och spelar eller har spelat något musikinstrument. Någon pedagog har också en musikkärlighet. De deltagande namnges som *personal* eller *körmedlem*. Varje fokusgruppintervju tog ca en timme var att genomföra. Ett antal frågeområden var valda, med underfrågor för att engagera deltagarna. Samtalen har spelats in för att sedan transkriberas så noggrant som möjligt.

Begrepp för analys och diskussion

En musikalisk läroprocess kan analyseras genom avsikten med aktiviteten. Om lärandet sker *med* musik används musik som medel för en aktivitet, som stöd för andra ämnens kunskapsmål. Vill pedagogen stödja barns personliga utveckling generellt arbetar denna *genom* musik som medel eller metod. En musikalisk läroprocess kan också ha som mål att fokusera musikämnet i sig, att lära sig *om* musik. Lärande *i* musik är därefter en kreativ funktion som experimenterar med musik som mål och där resultatet inte är känt i förväg (efter Lindström 2012).

Forskningsetik

I fokusgruppsintervjuerna har hänsyn tagits till vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (Vetenskapsrådet 2002). Samtliga deltagare i kören har informerats om syftet med studien och att deltagandet är frivilligt. Materialet kommer endast att användas i detta syfte och deltagarna är anonyma vilket innebär att de inte är identifierbara med namn i resultatpresentationen. Samtliga deltagande i intervjuerna har gett skriftligt samtycke till deltagande i observation och i intervjuerna. Eftersom målgruppen är tydlig, som del av en följeforskning, begränsas anonymiteten av forskningens uppdrag.

Resultat

Resultatet presenteras under följande rubriker:

- Perspektiv på musikens roll i förskolebarns utveckling.
- Betydelse av ämnesutveckling av musik genom stöd från en musikpedagog.
- Musik för integration och möten.

Perspektiv på musikens roll i förskolebarns utveckling

Här beskrivs den musik som barnen själva lyssnar på i hemmet och som förskolan bemöter och utvecklar. Därefter berättas hur förskolan använder musiken som medel i barns lärande av text och matematik samt utveckling av självförtroende.

Barnens musik och förskolans musik

Personalen beskriver hur barnen musicerar under sin dag i förskolan. Ibland tar barnen med sig musik hemifrån som oftast är den musik som för tillfället är populär via media, som melodifestivalens sånger. Valet av musik kan påverkas av om de har syskon som är äldre och kanske går i skolan. Populärmusiken hörs på förskolan genom radion och genom att personalen sätter på Spotify eller en CD-skiva så att barnen kan dansa när de så önskar. På surfplattan kan barnen lära sig rörelser till musik och de äldre

förskolebarnen härmar ofta danssteg som ingår i artisters framförande. Men även mycket små barn klarar av att använda Youtube och Spotify.

För att tillmötesgå barnens intresse av melodifestivalen berättar en av personalen att hon inför mötet med barnen ser till att ha köpt en CD-skiva med den populära musiken:

Jag tror att vi ska vara öppna för, alltså efter melodifestivalen så är jag intresserad och tittar och spelar in och köper skivan och bränner, eller använder skivan på jobbet. Och vi har till och med så att vi har omröstning så att de får rösta och gå på olika ställen och ställa sig och rösta fem gånger. Men man ser väldigt tydligt vilka som är populära.

Barnens val av musik är inte helt oproblematiskt. Personalen diskuterar att populärmusik som genre ofta innehåller ord som kan vara olämpliga. Det är dock viktigt att barnens musikval är en del av förskolans verksamhet, då det gäller att knyta an till deras erfarenheter. En av körens medlemmar berättar om hur barnen i förskolan sjunger på olika låtar som personalen kan snappa upp för att lära sig.

Personalen diskuterar om värdet av att förskolan utöver barnens eget val har något *mer* att erbjuda. Det handlar om värdet av att få musicera tillsammans med andra, men också om att få öka sin erfarenhet av olika genrer. Det innebär att varva musik så att den kan kompensera barnens erfarenheter i form av att erbjuda en bredd. Personalen diskuterar begrepp som *komplement*, om vikten av att *musicera tillsammans* samt om *delaktighet* genom musik när de musicerar på förskolan. Det ger barnen möjlighet att upptäcka att musiken har mer att erbjuda:

Och sen när de lyssnar på populärmusiken även om de lyssnar mycket på musik så är det ju inte de själva som musicerar liksom utan när de sjunger [på förskolan] är de ju faktiskt delaktiga på ett annat sätt.

Musik för inläring och självförtroende

Många viktiga lärprocesser kan stödjas med hjälp av musik. Musiken kommer före språket, barnen behöver inte kunna tala för att kunna musicera. En körmedlem berättar om musikens möjlighet till ett inspirerande arbetssätt:

Får man de estetiska ämnena och musik så tror jag att man har mycket lättare för att lära sig de andra jobbiga ämnena också, kanske. Att musiken, den, vad ska man säga, men man behöver inte kunna prata för att göra musik, utan det finns så mycket man kan få in i det.

Sångerna upprepas många gånger, vilket är en styrka för att lärandet ska gå på djupet. Att dessutom använda tecken effektiviserar och gör att det går snabbare att lära, som TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation). Barnen hittar även på egna rörelser till sångerna. Beträffande ämnesövergripande lärande ser personalen vinster med musik som arbetsmetod. Matematik är ju en del av rytm, puls och takt, menar en körmedlem. Det framgår även tydligt att musik ses som ett lärande där barnen utöver musik i sig tränar texter. Här inspireras de allra minsta och kan lära av de äldre barnen. Musik är alltså *mer* än musik. Att genom musik kunna memorera och leka med språket är av stor betydelse. När personalen läser texten kan barnen också få gissa betydelsen i sammanhanget.

Något annat som påpekas är att musik stärker självkänslan. Barnen skapar inför varandra, och lär sig att *ta plats*. Personalen diskuterar att glädjen i musiken är mycket viktig även för barnens utveckling. Att hitta sin *självkänsla* i musiken är en process som man får vänta in:

Ja, och att man inte ska tvinga sig på, som du säger där. Självkänslan, den kommer, man ska aldrig tvinga sig på, låt de vara med bara [...].

Betydelse av ämnesutveckling av musik genom stöd från en musikpedagog

Här beskrivs mötet mellan personalen och musikpedagogen, vilket leder till ett utvecklat musikaliskt självförtroende och utveckling. Att få nytt material att ta med till förskolan utvecklar verksamheten. Stödet från chefen är viktigt för att få del av kompetensutvecklingen genom kören.

Ett pedagogiskt utbyte och möte i förskolepersonalkören

I kören sker ett pedagogiskt möte mellan två yrkesgrupper: musikpedagogen och förskolepersonalen. Personalen menar att de bidrar med entusiasm, glädje och feedback och att de därför i mötet berikar varandra. Musikpedagogen ger metodförslag på hur musiken kan utvecklas i förskolan och delger även forskningsresultat som styrker. Musikpedagogen motiverar överlag körmedlemmarna som menar att hon är mycket inspirerande:

Hon är fantastisk! Alla som är här vill ju sjunga. Det är ingen som kommer hit och tycker det är tråkigt att köra hit, alltså!

Musikpedagogen betonar vid körträffarna att musik är viktig i sig. En körmedlem berättar om vikten av att fokusera musik som eget ämne:

Ja det här att musik är viktig för musikens skull! Alltså sångerna är inte ett medel för att lära sig naturvetenskap och så vidare, utan MUSIK, då lär man sig musiken. Att musiken är som ett ämne. Det tycker jag är en jätteviktig kunskap som jag kan förmedla ut.

Egen musikalisk utveckling och utmaning

En körmedlem berättar att hon alltid längtar till kören. I kören blir hon inspirerad och lär nya sånger. Självförtroendet har stärkts, berättar en annan, som att våga sitta bredvid någon annan och sjunga. Körledaren får körmedlemmarna att känna sig kompetenta och sångerna ger så mycket glädje! När självförtroendet växer, blir förskolepersonalen i sin tur duktiga på att leda barnen. Förskolepersonalkören har hjälpt någon att ta steget och engagera sig i andra körer. Förskolepersonalkörens material och teknikövningar är en förutsättning för förskolepersonalens musikaliska utveckling. Och att få lära sig ämnesrelevant kunskap som att inte underskatta barns förmåga att klara av olika övningar:

Det vi kan tycka är svårt, tycker inte barnen. Så vissa grejer man har kört, man fattar inte att de bara *gör* det, och det gör de. Så det är bara till att testa, det har man fått jättemycket av Katarina. Bara testa!

Förskolepersonalkörens träffar gör att personalen kan våga utmana sig och leda sången på förskolan på ett medvetet sätt:

Jag känner med att man har utvecklats mycket nu när jag fick chansen att vara med här när min kollega inte kunde. Det blir som att nu kan jag ju inte lita på henne längre att hon ska ta fram gitarren, [...] så nej, jag har tänkt så mycket, att jag *ska* göra det.

Stöd av förskolepersonalkörens material

Under körrepetitionerna lär sig personalen många nya sånger. De använder inspelningarna av sångerna, som de får ta del av efter körrepetitionerna, direkt i arbetet

med barnen. På repetitionerna spelas sångerna in som sedan skickas ut till kören. Personalen kan därefter sjunga och spela till det inspelade materialet på olika sätt. För dem som spelar gitarr eller piano finns ackordanalys, men det är bra att varva instrument och inspelning. Dessutom är det bra att kunna leda sångerna direkt till inspelningen för rörelsernas skull. Inspelningen kompletterar det skrivna sånghäftet och fler kan ta del av sångerna även om de inte deltar på körrepetitionerna. Att kunna höra musiken gör att det går snabbt att lära:

Det är ju en jättefördel för de som inte är här, som man jobbar ihop med. För du kan ju komma med det här pappret liksom och de har ju inte en susning, och de är ju de här: synkoperna, det är inte lätt! Det är ju inte alla som är så intresserade av musik heller. Men de sjunger ju för det gör man ju med barnen. Och då blir de ju mer intresserade när de hör den här musiken som stöd. Annars hade de ju inte kastat sig in i de här nya sångerna.

Personalen berättar hur tekniken hjälper dem. De kan spela genom datorer och de kan bära med sig musiken i portabla högtalare. På så sätt stärker inspelningen sången och den hamnar dessutom i rätt sångläge för barnen. Detta blir ett bra redskap som komplement till den musik som leds av en gitarrspelande pedagog. Det blir en trygghet för barnen att lyssna på den inspelade musiken.

En av grupperna berättar om hur de även har andra viktiga projekt som de fortbildas i, som naturvetenskap. Denna fortbildning är inte lika kontinuerlig som kören. Här kan de lyfta in musiken som ett ämnesstöd, och körledaren har specialskrivit tematiska sånger. Ett exempel de ger är *Ljudlåten*. Viktiga är även de nya rim och ramsor som barnen framgångsrikt tagit till sig.

Sångernas verkan

Att reflektera över sångtexterna gör att barnen kan spela ut sitt känsloregister och utvecklas och vill leva sig in i sångernas budskap när de leker och sjunger själva. Barnen smittas av humorn i sångerna personalen tagit med från kören och när de har förstått det roliga älskar de att skratta åt det dråpliga i texten. Barnen älskar även om personalen klär ut sig och leker en sång. De engageras med skräckblandad förtjusning. Att variera leken genom sången, för att det ska vara något nytt och spännande, är viktigt för att fånga barnens intresse.

Antalet tillfällen till sång har genom projektet med förskolepersonalkören ökat. Genom kören har personalen exempelvis lärt sig sånglekar vilka kan lekas såväl inne som ute, och som älskas av barnen. Personalen hittar nu många tillfällen till sång i verksamheten:

Man har fler sånger [...] ska gå ut och det regnar ute då kan man sjunga så det blir lite livat och glatt där i kapprummet. I stället för hyss kanske man sjunger en sång om att det regnar ute.

Sångerna från kören är mycket mer motiverande än förskolans traditionella *sångpåse*. Det gäller att *bjuda in till sången*, och bjuda på sig själv, för att locka både barn och kollegor:

Då är det ju hur engagerad man själv är, glad och gör mycket rörelser, är uppe och studsar och hoppar kanske.

Chefens och kollegors stöd

Personalen beskriver förutsättningarna för att kunna utföra ett bra arbete med musiken i förskolan. Det behövs framförallt stöd från chefen och att någon är speciellt intresserad av att sjunga. En annan sak som är viktig är att få tid till planering av musikverksamheten. Att åka till kören är viktigt för verksamheten, men alla kollegor hemma på förskolan är inte intresserade. Önskemål lyfts att körledaren ska komma ut till förskolan så att kollegor kunde ta del av hennes kunskap och engagemang. Alla kollegor förstår inte vikten av att exempelvis vårda barnens röster genom att välja ett lämpligt sångläge. Här har medlemmarna i kören känt ett stöd hos körledaren som bekräftar sina övningar med forskning. Personalen leder sången i sin egen verksamhet, och kollegor kan leda när de inte är på plats och hjälper även till med repertoaren inför konserten. En körmedlem delger att hon trots allt kan känna en press att alltid ta huvudansvar:

Man kan känna som ett litet problem att det ska hänga på mig. Att det ska ligga på mig liksom att det ska bli sångsamlingar och det ska bli... Är inte jag där så blir det liksom inte...

Musik för integration och möten

Här diskuteras musikens potential för integration genom språkutveckling och musikaliska möten. Ett drömscenario vore att fler förskolor blev delaktiga av körens verksamhet.

Musik för språk och integration

Beträffande arbetet med musik i förskolan och integrationsarbetet med barn med annat modersmål, menar en körmedlem att musik förenar olika kulturer. Det berättas att det är bra att lära sig fler sånger från andra kulturer:

Sen kan jag ju tänka att [...] våra öron är vana vid västerländsk musik, så att säga. Men vi får ju barn som har helt andra skalor. Att vi kanske borde bli bättre på att plocka in den typen av musik som gör att de kan känna igen. För vissa av oss kan ju sån, den typen av musik, vara lite märklig. Nej, inte märklig... ovan menar jag, att man är *ovan* att höra den. Det hade varit kul om vi här kanske kunde haft någon, några barnlåtar från typ arabiska och så vidare, tycker jag.

Att *A-appen* har arabisk musik är bra, för det är svårt men viktigt att språket hörs för barn med arabiska som modersmål. För barnen blir det en igenkänningsupplevelse att sången sjungs på det egna språket *och* på svenska! Musik är verkligen ett möte över språkgränser:

Ja, när man har mångkulturell [verksamhet], som vi också har så är det ju verkligen, musiken och glädjen och sången och rytmerna och de får röra på sig, det förenar oss som du sa också. Gemenskapen där tillsammans, när vi rör oss!

Personalen pratar också om hur de tvåspråkiga barnen lär sig språket genom musiken. Till en början kanske inte barnen vet vad de sjunger, ljudet kommer före förståelsen, men efterhand kommer språkets innebörd dem till del. Här bidrar även de rörelser som förstärker orden eller sången. En körmedlem berättar imponerat hur även de flerspråkiga barnen kan lära sig hela sånger och sjunger dem hemma, men visar det kanske inte alltid på förskolan (!):

Vi har inte så många, men några som är tvåspråkiga så, och då märker man att de börjar ju sjunga innan de börjar prata. Och *kan* sjunga! Vi hade någon som kunde sjunga, hela Blinka lilla stjärna eller Bå bä vita lamm var det, hemma. Föräldrarna visade video på detta.

Musik som sprider sig, konserter och föräldrar

Diskussionen går vidare om vad körprojektet tillför i kontakten med föräldrarna. Musiken ger status till förskolan, menar personalen. Musikintresserade föräldrar tycker att körprojektet är jätteroligt och ”lyxigt” och de vill gärna ha tips på barnköror som barnen kan fortsätta sjunga i. Musikintresset är något som sprider sig genom de nya sångerna som även föräldrarna vill lära sig:

Så ibland innebär det att man står i hallen och sjunger för föräldrarna med!

Föräldrarna blir alltså nyfikna när barnen kommer hem med sina nya sånger. Även de allra minsta barnen sjunger och gör rörelser till hemma. En körmedlem skrattar och återger föräldrarnas nyfikna röst:

Vad är det för en *katt* ni sjunger om?!

Konserten

Personalen har sjungit sångerna med föräldrarna på ett föräldramöte, berättar en körmedlem. En del av körens verksamhet är den återkommande konserten i Tivoliparken i maj. Att ha en konsert som mål gör också att man satsar mer, menar de. En körmedlem menar dock att även om konserten är viktig som mål är de inte alltid av första prioritet för de allra minsta barnen. Det som händer i verksamheten ser hon som viktigast. Körens sånger är viktiga när förskolan har gemensamma sångstunder över avdelningsgränserna och personalen får dela med sig av sitt material. Konserten prioriteras av föräldrarna som kör sina barn för att de ska kunna vara med. Konserten är också viktig för att engagera hela personalgruppen med arbetet med musik. Barnen ser fram mot den och pratar engagerat om upplevelsen av konserten med varandra.

Drömscenario

Personalen som deltar i kören och i intervjuerna menar att personal som inte deltar i kören missar mycket. Det är viktigt att kunna vara några stycken från samma ställe som stödjer varandra. En körmedlem berättar att när de bjudit in andra förskolor på gemensamma sångstunder är personalen därifrån inte så aktiva som de bör vara

eftersom de inte själva förstår vikten av musik och engagemang på samma sätt som de som deltar i förskolepersonalkören:

Vi har ju bjudit in alla förskolor till oss. Som har kommit dit, men där känner jag att pedagogerna har bara suttit liksom, de har inte ens varit aktiva med det. Även om de har fått sånghäfte och vi har sjungit tillsammans då. Så har ju inte alla deltagit på samma vis som man hade tänkt sig [...]

Det är således viktigt att man i grunden själv tycker det är roligt med sång och musik. Det är inte säkert att man blir motiverad eller tillräckligt engagerad om intresset inte finns, även om man deltagit i kören.

Att kunna träffas i kören är viktigt för det finns inte så många liknande ställen att träffas, menar personalen. Själva blev de exempelvis introducerade av sin chef eller av att de kom till en förskola där projektet var igång.

Sammanfattande analys och diskussion

Att arbeta *genom* musik för barnens utveckling innebär att det är viktigt att tillvarata barnens egen musik för att visa intresse och att uppmärksamma deras val. Detta sätt är även effektivt för integration och språkutveckling där barn ofta lär sig sjunga innan de kan tala det främmande språket. I kören lär personalen sig att använda musik och sång när som helst i verksamheten vilket har stora sociala vinster. Genom att arbeta med tematiserande sånger lyfts ämneskunskaper inom olika områden in som lärande *med* musik som medel och metod. Personalen vill också bredda barnens kunskaper till nya genrer och träna dem att sjunga bättre och mer. Detta är ett lärande med musiken som mål - lärande *om* musik. Denna musikkunskap utvecklas och fördjupas i mötet med musikpedagogen där personalen delger erfarenheter i arbetet med det ämnesspecifika innehållet. När personalen känner sig trygga med det musikaliska uttrycket ges många möten till lek och utforskande - lärande *i* musik. Att kunna ge sig hän och utforska med kroppen som instrument och att framföra musik är ett professionellt musikedagogiskt förhållningssätt.

Medlemmar i kören menar att modellen med förskolepersonalkören är viktig för att utveckla alla barn och resultatet visar att ju mer de lär sig och fyller på med nytt material, ju större blir engagemanget! Det leder till en vilja att våga experimentera och

utmana förskolebarnen musikaliskt i ett lärande i musik. Att kunna förmedla musik kräver kunskap om material, hantverk och specifika begrepp, vilket personalen utvecklar i kören. En ökande hantverkskunskap ger större frihet att vara lekfull, kreativ och utforskande tillsammans med barnen. Målet är att detta skulle spridas allt mer genom att fler blev intresserade att kunna delta. Föräldrar stödjer och är nyfikna på barnens sångglädje som sprider sig genom projektet.

Materialet visar att samverkan mellan olika aktörer, som den egna ledningen och UNGA Musik i Syd hjälper genom mötet med musikpedagogen i förskolepersonalkören att uppfylla förskolans uppgift om att arbeta med musik som innehåll och metod. I botten har den intervjuade personalen ett gediget intresse för musik genom uppväxt, utbildning och intresset har ökat genom deltagandet i kören. Den fortbildning som kören erbjuder är ett koncept som fungerar som förebild för musikdidaktisk fortbildning för barns lärande och stora glädje. De deltagande uttrycker en tillfredställelse över att projektet är kontinuerligt. Modellen skulle ytterligare kunna utvecklas som modell i samverkan med andra aktörer som förskollärautbildningen för att främja god musikpedagogisk verksamhet på förskolor i teori och praktik.

Referenser

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lindström, L. (2012). Aesthetic learning about, in, with and through the arts: A curriculum study. *International Journal of Art & Design Education*, 31(2), 166-179.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

www.musikisyd.se (hämtad 2017-11.13).

